

ПЕСЕНТА НА ХЛЯБА

SOURDOUGH

Copyright © 2017 by Robin Sloan

© Паулина Стойчева Мичева, *превод от английски*

© Златина Зарева, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2018

ISBN: 978-954-28-2697-2

Робин Слоун

ПЕСЕНТА

на

ХЛЯБА

Превод от английски

Паулина Стойчева Мичева

 ciela

На Катрин

БЛАГОДАРНОСТИ

Благодарности на Дан Боук, Патрик Юинг, Андрю Фицджералд, Уилсън Майнър, Кияш Монсеф, Джим Рей, Сара Рич, Брад Томасън и Катрин Томаджен: първите ми читатели.

Благодарности на Норма Барксдейл, Мая Ниям, Ребека Кейн, Родриго Корал, Ребека Гарднър, Брайън Гитис, Дебра Хелфанд, Наоми Хъфман, Аби Кейгън, Роберта Клъгман, Спенсър Ли, Уил Робъртс, Джеф Серой, Лиза Силвърман и Роб Стерницки: моите сътрудници.

Благодарности най-вече на Сара Бърнс и Шон Макдоналд: моите подбудители.

КЛИЕНТ НОМЕР ЕДНО

ЩЯХ ДА ВЕЧЕРЯМ С ХРАНИТЕЛНО ЖЕЛЕ както винаги, но открих залепено за входната врата на апартамента ми листче с меню на новооткрит ресторант в квартала, предлагащ и доставки по домовете.

Току-що се прибирах от работа и всичко ме болеше от стрес – доста редовно явление, – тъй че принципно не бих проявила интерес към нови неща. Вечерната ми порция желе ме очакваше вкъщи.

Но менюто ме заинтригува. Думите бяха изписани с тъмен, уверен шрифт – всъщност с два шрифта: всяко ястие бе представено веднъж с познатата ми латиница и веднъж с друга азбука, която не познавах, смътно приличаща на кирилица, с изобилие от точки и извити свързващи чертички. И в двата случая менюто определено бе доста компактно: предлагаха се *Пикантна супа*, *Пикантен сандвич* и *Комбо* (меню, състоящо се и от двете неща и очевидно два пъти по-люто), като всичко, пишеше на листчето, бе вегетарианско.

Най-отгоре с много големи, плътни букви се мъдреше името на ресторанта: СУПА И КВАСЕН ХЛЯБ ОТ КЛЕМЪНТ СТРИЙТ. В края на листчето имаше телефон и обещание за бърза доставка. Улица „Клемънт“ бе само на няколко пресечки. Менюто ме очарова и в резултат моите вечери и моят живот се отклониха в различна посока от тази, в която си мислех, че съм поела.

Набрах номера и веднага ми вдигнаха. Чух мъжки глас, леко запъхтян.

– „Супа и квасен хляб от Клемънт Стрийт“! Бихте ли изчакали за момент?

Казах „да“ и зазвуча музика – песен на чужд език. „Клемънт“ бе многоезична артерия, която пулсираше с кантонски, бирмански, руски, тайландски и дори гаелски звуци. Това не бе нито един от тези езици.

Гласът се върна.

– Добре! Здравейте! Какво мога да направя за вас?

Поръчах двойно пикантно меню.

ДОЙДОХ В САН ФРАНЦИСКО от Мичиган, където израствах и получих образование и където тялото ми функционираше спокойно и – в основни линии – предсказуемо.

Баща ми бе програмист за „Дженерал Мотърс“. Харесваше работата си и се постара да ме заобиколи с компютри от най-ранна възраст. Планът му успя, защото никога не си и помислих да поема по друг път освен по неговия, особено във време, когато програмирането се развиваше свръхдинамично и факултетите по компютърна наука ухажваха доста агресивно младите жени. Приятно бе да те ухажват.

От помощ бе и фактът, че бях добра в това. Харесвах ритъма на предизвикателствата и решенията; изпитвах огромно удовлетворение да преодолявам програмистки проблеми. През две от летата по време на колежа ходих на стаж в „Кроули Контрол Системс“, компания в Саутфийлд, осигуряваща софтуер за управление на двигатели за една от електрическите коли на „Шевролет“, и когато завърших, там вече ме очакваха с отворени обятия.

Работата беше много стриктна, всичко се изпипваше грижливо: струваше ми се, че полагам тухли и трябва да ги слагам внимателно една след друга, защото няма да имам втори шанс. Компютърът на бюрото ми беше стар, използван преди това от поне двама програмисти, но наличният код бе модерен и интересен. Държах снимка на родителите си до монитора, както и малък кактус, който нарекох Кубрик. Купих си къща през два града, във Фърндейл.

И тогава бях вербувана. Една жена се свърза с мен чрез скромния ми профил в „Линкдин“ – нейният собствен профил я представяше като сътрудник по набиране на таланти (т.нар. „скаути“) в компанията „Дженерал Декстерити“ от Сан Франциско – с молба за информативен телефонен разговор, който приех. Можех да чуя сияйната ѝ усмивка през спийкъра на телефона. „Дженерал Декстерити“, каза тя, проектира водещи в бранша работи, всъщност роботизирани ръце, за лаборатории и фабрики. Компанията се нуждае от програмисти, които имат опит в управлението на двигатели, а в Сан Франциско, допълни жената, такива програмисти са рядкост. Обясни ми, че софтуерната програма е отбелязала резюмето ми като обещаващо и че тя е съгласна с оценката на компютъра.

Ето нещо, в което съм убедена за моето поколение: ние сме деца на „Хогуортс“ и повече от всичко искаме да бъдем избрани и разпределени.

Докато седях в колата си на малкия паркинг зад „Кроули Контрол Системс“ на „Уест 10 Майл Роуд“ в Саутфийлд, светът ми за първи път се разшири – съвсем мъничко. Беше само миниатюрно откrexване, но достатъчно, за да надзърна през процепа.

На другия край на линията сътрудничката по издирване на таланти ме съблазняваше с трудните казуси, по които щях

да работя, подходящи единствено за най-ярките интелекти. Подмамваше ме с щедрите облаги и безплатната храна и, о, вегетарианка ли съм? Не, вече не. Е, може би щях да опитам да стана отново в Калифорния. Прибави като коз слънчевото време. Небето над паркинга на „Кроули“ бе сиво и капещо като шасито на раздрънкана кола.

И без повече мотаене скаутката ми направи предложение. Заплатата бе много по-голяма от парите, които изкарвах общо и двамата ми родители по онова време. Бях завършила колежа само преди година. И отново ме ухаждаха.

На десетия месец след като бях направила ипотеката за първия си дом, продадох къщата във Фърндейл с незначителна загуба. Не бях закачила дори едно нещо по стените. Когато се разделях с родителите си, плаках. Колежът беше на по-малко от час път, тъй че това бе първата ни истинска раздяла. Голямото ми заминаване. Прекосих цялата страна с всичките си вещи, натрупани в задната част на колата, а кактусът от бюрото ми бе прикрепен към седалката на пътника до мен.

Карах на запад през тесния проход в Скалистите планини, прекосих прашната пустота на Невада и се озовах сред избухващата вертикална зеленина на Калифорния, която ме шокира. Тресях се от възбуда. Югоизточен Мичиган е плосък, почти вдлъбнат; тук имаше цял един свят със сложна координатна система от спускащи се и издигащи се линии.

В Сан Франциско ме чакаше временно жилище, както и скаутката, която ме посрещна на тротоара пред тухлената фасада на централата на „Дженерал Декстерити“. Бе дребна, едва метър и петдесет, но когато стисна ръката ми, хватката ѝ бе смазваща.

– Лоис Клари! Добре дошла! Тук много ще ти хареса!

Първата седмица беше невероятна. Заедно с цяла група нови декстъри¹ (както бяхме окуражавани да се наричаме) попълних здравноосигурителните формуляри, получих голям пакет с фантастични опции за акции и изгледах представяне на кратката история на компанията. Видях оригиналния прототип на роботизираната ръка на основателя на фирмата – тромав триъгълен крайник, висок почти колкото мен, поставен в малко „светилище“ в центъра на кафетерията. Човек можеше да извика: „Ръка, смяна на задачата. Поздрави!“ и тя реагираше с готовност с широко, плавно помахване.

Научих анатомията на софтуера, наречен *ArmOS*, по който щях да работя. Срегнах мениджъра си Питър, който ми стисна ръката с още по-здрава хватка от скаутката. Един работещ с компанията брокер ми намери апартамент на улица „Кабрило“, в квартал „Ричмънд“, за който щях да плащам четири пъти по-голям наем от ипотеката на къщата ми в Мичиган. Брокерът пусна ключовете в ръката ми и каза: „Пространството не е особено голямо, но и без това няма да прекарвате много време тук!“.

Основателят на „Дженерал Декстерити“, учудвашо млад мъж на име Андрей, преведе групата ни през улица „Таунсенд“ до Централата за разпределение на задачите, сграда, която някога е била паркинг гараж. Циментът все още беше опръскан с петна от бензин. Сега вместо коли в дълги редици имаше роботизирани ръце, паркирани по трийсет на ред. Пластмасовите им облицовки бяха оцветени в типичното за компанията синьо, очертанятия им бяха приятни на вид, със съвсем лек намек за бицепси – нежни

¹ *Dextrous* (англ. ез.) – 1. сръчен, умел; 2. десняк; препратка към името на компанията и уменията на служителите. – Бел. прев.

издутини, маркирани с логото на „Дженерал Декстерити“, представляващо красива мълния.

Всички ръце внезапно се раздвижиха, почнаха да махат, стискат, бутат и да се повдигат. Това трябваше да ни впечатли: и се получи.

Всичко това са повтарящи се жестове, обясни Андрей, изпълнявани понастоящем от човешките мускули и човешките умове. Повторението е врагът на креативността, каза той. Повторението трябва да принадлежи единствено на роботите.

Нашата задача бе да довършим тази мисия.

А това означаваше адски много работа.

Седмицата ми за ориентиране завърши в петък вечер с празнични бири и турнир по пинг-понг срещу една от роботизираните ръце, която, разбира се, излезе победител. После започнах да работя. Не следващия понеделник. На следващата сутрин.

Събота.

Имах чувството, че съм засмукана с едно мощно движение – *фсссмук!* – в пневматична тръба.

Програмистите от „Дженерал Декстерити“ нямаха нищо общо с колегите ми от „Кроули“, които бяха на средна възраст, много спокойни и отпуснати и обичаха да обясняват бавно и търпеливо. Декстърите изобщо не бяха търпеливи. Мнозина от тях бяха напуснали колежа, преди да завършат; бързаха да дойдат тук, бързаха да направят това, за което бяха наети, и бързаха да забогатеят. Почти всички бяха млади мъже, кльощави и с безизразни, изцъкдени очи, обвити от глава до пети с японски деним и обути с маратонки от лимитирани колекции. Идваха късно сутринта, след което работеха до полунощ. Спяха в офисите си.

Мразех това, но някои нощи и аз се отпусках на уютните меки дивани, тапицирани във фирменото синьо. Понякога лежах там, загледана в тавана и в откритите тръби, в разноцветните оптични влакна, пренасящи данни из сградата, и усещах възел в стомаха си, който не се разхлабваше. В един момент ми се струваше, че ми се ходи до тоалетната, и се спусках натам, но не успях да направя нищо. Сензорът за движение се изключваше и светлините изгасваха, оставяйки ме в тъмнина. Понякога просто лежах така известно време. После в съзнанието ми се оформяше нов ред от кода и аз се втурвах към бюрото си, за да го запиша.

В „Кроули Контрол Системс“ в Саутфийлд посланието, което получавахме всички в офиса от Кларк Кроули всеки месец, беше: „Продължавайте все така, хора! Вършите чудесна работа!“. В „Дженерал Декстерити“ в Сан Франциско посланието от Андрей, което чувахме на редовните сбирки, където всеки вторник и четвъртък обсъждахме развитието на дейността, бе: „Нашата мисия е радикална промяна на условията на човешкия труд, затова всички трябва да работите по-всеотдайно“.

Започвах да се чудя дали всъщност знам какво е да се работи по-всеотдайно.

В Мичиган всичките ми колеги имаха семейства и изключително сериозни хобита. Тук заниманията бяха пределно ясни: генератори на човешки форми за CAD² системи и кодиране. Опитах се да подражавам на останалите, но нещо вътре в мен се бунтуваше. Не можех да се насиля да задвижа своя двигател.

² CAD (*Computer Aided Design*) – системи за автоматизирано и компютърно проектиране; софтуер и хардуер за геометрично 2D и 3D моделиране на промишлени изделия и на инструментите, необходими за производството им. – Бел. прев.

През следващите месеци имах чувството, че основният ми жизнен ресурс се изцежда от тялото ми, но се опитвах да пренебрегна това усещане. Колегите ми издържаха на това темпо вече три години без почивка, а аз почвах да се вайкам след едно лято в Сан Франциско? Очакваше се да съм едно от новите ярки попълнения, свежата кръв.

Лицето ми обаче не беше свежо.

Косата ми бе повехнала и тънка.

Коремът ме болеше.

В апартамента си на улица „Кабрило“ преживявах предимно в състояние на кататонично възстановяване, с отпуснат мозък и гърчещи се клетки. Родителите ми бяха далече, заключени в рамката на прозорчето за видео чата. В Сан Франциско няха други приятели освен шепата декстъри, но те бяха също толкова травмирани, колкото и аз. Апартаментът ми беше малък и тъмен, плащах твърде много за него, а интернетът бе бавен.

ДВАНАЙСЕТ МИНУТИ СЛЕД КАТО позвъних, поръчката ми от „Супа и квасен хляб от Клемънт стрийт“ пристигна, донесена до вратата ми от млад мъж с мило лице, наполовина скрито от мотористка каска с червен като кетчуп цвят. Нежна музика се носеше изпод каската и мъжът се поклащаше в ритъм с нея.

Той ме поздрави гръмко със силен акцент, който ми бе трудно да наместя сред познатите ми националности:

– Добър вечер, приятелко моя!

Велики и щастливи са тези сред нас, които могат да се обърнат към напълно непознати с „приятелю или приятелко“ и това да не прозвучи кухо и фалшиво, а да усетиш ис-

креността и сърдечността на поздрава; тези, които могат да те накарат да им повярваш в първите секунди от срещата ви.

Бръкнах в джоба си за пари и след като му платих, се сетих да го попитам:

– Каква е тази храна?

Лицето му светна като неонов знак.

– Това е храната на мазгите! Надявам се да ти хареса. Ако не, обади се. Брат ми ще я направи по-хубава следващия път.

Тръгна към мотоциклета си, но по средата на пътя се обърна и каза:

– Обаче съм сигурен, че ще ти хареса.

После, надвиквайки шума на ръмжащия двигател, повтори:

– Ще ти хареса, ще видиш!

В апартамента си на голия кухненски плот, лишен от всякакви признаци за приготвяне на храна или човешко присъствие, развих сандвича, отворих супата и изконсумирах първото в живота си меню от мазгите (двойно пикантно).

Ако в сравнение с лечебното въздействие на вьетнамското фу – и върху физиката, и върху психиката – традиционната супа с пилешко фиде прилича на обикновена помия, то тази пикантна супа на свой ред напълно ме накара да забравя вкуса на футо. Беше като еликсир. Сандвичът представляваше няколко вида тънко нарязани зеленчуци, залети с искрящо червен сос, поставени между двете дебели части на добре препечена питка.

Първо се отпусна стомахът ми, а после и мозъкът ми. Издишах дълго и шумно, въздишката прерасна във вълнообразно оригване, което ме накара да се разсмея на глас, както си бях сама там, в кухнята си.

Вдигнах самотния магнит от хладилника си, оставих лъскавия лист с купоните за пица с намаление да падне на пода и залепих с благоговение на негово място новото меню.

* * *

ОБАДИХ СЕ НА „СУПА И КВАСЕН ХЛЯБ ОТ КЛЕМЪНТ СТРИЙТ“ и следващата вечер, и на по-следващата. После пропуснах една нощ – не знам защо, но чувствах известно притеснение. На следващата вечер обаче отново повъзних. Въпреки че бе ужасно пикантна, травмираният ми стомах приемаше тази храна просто чудесно.

През следващия месец сглобих историята на заведението парченце по парченце:

- Мястото се управляваше от двама братя.
- Беорег³, с приятния глас и перфектния английски, приемаше поръчките по телефона и приготвяше храната.
- Чеймен⁴, с милото лице и слушалките, от които постоянно се носеше ритмична танцова музика, караше мотоциклета и правеше доставките.
- Когато притисках Чеймен да ми даде повече информация за „храната на мазгите“, той само се засмиваше и казваше: „Много е прочута!“.

³ Беорег/Борег (*Beoreg*) – арменската дума за бюрек, навлязла от турския език. На арменски се произнася по-скоро като „борег“, но като име на английски звученето е по-различно. Авторът никъде не коментира връзката на мазгите с арменците, но част от използваните имена имат такъв произход. – Бел. прев.

⁴ Чеймен (*Chaiman*) – арменска дума с индийски произход – смес от подправки за пастърма. – Бел. прев.